

14. ביטול ביצה בששים

1. חולין צז: "ביצה בששים ואין ביצה מן המנין אמר ליה רב אידי" עד צח. "ההוא כזיתא"

ביצה בששים ואין ביצה מן המנין. אמר ליה רב אידי בר אבין לאביי: למימרא דיהבה טעמא? והא אמרי אינשי כי מיא דביעי בעלמא! א"ל: הכא במאי עסקינן בביצת אפרוח, אבל טמאה - לא, איתיביה: ביצים טהורות ששלקן עם ביצים טמאות; אם יש בהן בנותן טעם - כולן אסורות! הכא נמי - בביצת אפרוח; ואמאי קרי לה טמאה? כיון דאית בה אפרוח, קרי לה טמאה; והא מדקתני סיפא: ביצים ששלקן ונמצא אפרוח באחת מהן, אם יש בהן בנותן טעם - כולן אסורות, מכלל דרישא, דלית בה אפרוח עסקינן! פירושי קא מפרש, ביצים טהורות ששלקן עם ביצים טמאות, אם יש בהן בנותן טעם - כולן אסורות, כיצד, כגון ששלקן ונמצא אפרוח באחת מהן, ה"נ מסתברא, דאי ס"ד: רישא דלית בה אפרוח, השתא דלית בה אפרוח - אסורה, דאית בה אפרוח מיבעיא! אי משום הא - לא איריא, תנא סיפא לגלויי רישא, שלא תאמר: רישא - דאית בה אפרוח, אבל לית בה אפרוח - שריא, תנא סיפא דאית בה אפרוח, מכלל דרישא - דלית בה אפרוח, ואפילו הכי אסירא

2. ביצה ג: "מיתבי אחד ביצה" עד "דתנן מי שהיו"

מיתבי: אחד ביצה שנולדה בשבת ואחד ביצה שנולדה ביום טוב אין מטלטלין אותה לא לכסות בה את הכלי, ולא לסמוך בה כרעי המטה. אבל כופה עליה את הכלי בשביל שלא תשבר. וספיקא אסורה. ואם נתערבה באלף - כולן אסורות. בשלמא לרבה דאמר משום הכנה - הוי ספיקא דאורייתא, וכל ספיקא דאורייתא לחומרא. אלא לרב יוסף ולרבי יצחק, דאמרי משום גזרה, ספיקא דרבנן היא, וכל ספיקא דרבנן לקולא! (אמרי לך): סיפא אתאן לספק טרפה. - אי הכי, אימא סיפא: נתערבה באלף - כולן אסורות. אי אמרת בשלמא ספק יום טוב ספק חול - הוי דבר שיש לו מתירין. וכל דבר שיש לו מתירין - אפילו באלף לא בטיל. אלא אי אמרת ספק טרפה - דבר שאין לו מתירין היא, ותבטל ברובא! וכי תימא: ביצה חשובה ולא בטלה, הניחא למאן דאמר כל שדרכו לימנות שנינו, אלא למאן דאמר את שדרכו לימנות שנינו, מאי איכא למימר?

3. רמב"ן חולין צז: ד"ה הא דאמר רב נחמן "והרב אב ב"ד ז"ל כתב מדקא פריך" עד "ומאי דאמרינן נמי" ומה שכתב שהביצה בריה" עד "ומכלל דברי"

והרב אב ב"ד ז"ל כתב מדקא פריך הכא למימרא דיהיב טעמא ושני ליה דאית ביה אפרוח ולא שני ליה הא דאמרינן ביצה בששים לבטולי ביצה גופה קאמרינן משמע דביצה גופה חשיבה כבריה ולא בטלה, ובפ' קמא דיום טוב (ג' ב') משמע דבטלה אליבא דר' יוחנן דאמר את שדרכו לימנות שנינו, ואיכא למימר דאינו מקדש ובטלה באלף או במאתים אבל בששים לא בטלה כיון דבריה היא

ומה שכתב שהביצה בריה היא ולא בטלה אלא באלף ובמאתים, אינו, כדאמרינן במסכת מכות (י"ז א') ברית נשמה חשיבא ולא בטלה אבל ביצה כחטה אחת כברייתה דמיא ובטלה היא כדבעינן לפרושי קמן

4. חולין צט: "גיד הנשה שנתבשל" עד ק. "וצריכא דאי"

גיד הנשה שנתבשל. וליבטול ברובא! בריה שאני וכן חתיכה של נבלה [וכו']: ותבטיל ברובא! הניחא למאן דאמר: כל שדרכו לימנות שנינו, אלא למ"ד: את שדרכו לימנות שנינו, מאי איכא למימר? שאני חתיכה - הואיל וראויה להתכבד בה לפני האורחים

5. תוס' חולין ק. ד"ה בריה "ודבר שאינו לא בריה" עד "ומיהו שמא"

ודבר שאינו לא בריה ולא חתיכה הראויה להתכבד בטל ברוב ואפילו איסור מדרבנן ליכא כדמשמע הכא ומיהו שמא לחד גברא היה אסור

6. רמב"ן חולין צז: ד"ה הא דאמר רב נחמן "ומכלל דברי" עד "לפיכך אם בא לאכלן"

ומכלל דברי זה הרב ז"ל משמע שכל שאינו בריה אף ביבש שבטל ברוב בעי ששים, ודאקשינן לקמן (ק' א') גבי גיד וגבי חתיכה וליבטול ברובא פירושו בששים, אלא משום דלא מיתמר ליה שיעורא אלא בפלוגתא קאמר ליבטיל ברובא דמתני' דהיא טפי מנותן טעם וכן עיקר + עי' רשב"א וז"ל: ומשום דמתני' קתני בזמן שאין מכירה כולן אסורות הוא דאקשינן ליה ולבטיל ברובא, כלומר אמאי אינה בטלה לעולם, בשרבה עליו היתר ששים הוה לן לבטולה. + וכן כתב הרמב"ם ז"ל בביצת טרפה ושל עוף טמא שנתערבה בין הביצים שיעורן בששים

אלא שמצאתי למקצת רבותינו הצרפתים ז"ל שאמרו שלא שיערו בששים אלא איסור בלוע כגון חלב של איסור שנתערב בשל היתר או יין במים ומים ביין וכן בכל דבר הנבלל כגון קמחים וכיוצא בהן, אבל חתיכה קטנה שאינה ראויה להתכבד לפני האורחים שנתערבה עם חתיכות בזמן שאינו מכירה כיון שכל אחת עומדת בפני עצמה בטלה ברוב ולא בעינן ששים

7. חידושי הר"ן חולין צז: ד"ה והא אנשי מתחילת דבריו עד "ומיהו הני מילי לאכול"

והא אמרי אינשי מיא דביעי בעלמא הוא. הב"ע דאית ביה אפרוח. כתב הראב"ד ז"ל דמדאצטריכנן לאוקמי בביצת אפרוח ולא אוקים לה אפי' בטמאה ולבטל גופה של ביצה ש"מ דביצה בריה היא וחשיבה ולא בטלה בששים. והא דאמרינן בפ"ק דביצה (דף ג ע"ב) לר' יוחנן דאמר את שדרכו למנו' שנינו דביצה הוא מכל שדרכו למנות ובטלה היינו לומר דלא חשיבה כחתיכה הראויה להתכבד ודבר שבמנין דלא בטיל אפילו באלף אבל מ"מ בששים לא בטלה אלא במאה או במאתים. ולא מחוור דאי בריה היא לא בטלה אפילו באלף. ועוד דודאי לאו בריה היא דברית נשמה בעינן כדאיתא במסכת מכות גבי חטה דאמרינן ורבנן בריית נשמה חשיבא. וכי תימא א"כ לישני ליה הכא בטמאה ולבטלה היא גופא. תירצו בתוספ' דלבטולי גופא לא בעינן ששים דכיון דאמרי אינשי מיא דביעי בעלמא הוא ולא יהבה טעמא הוה ליה יבש ביבש וחד בתרי בטיל אפילו מדרבנן דע"כ לא בעינן ששים אלא בדבר הנבלל א"נ בחתיכת איסור שפולטת טעם לפי שהטעם מתער' בעינן ששים לבטולה ואפילו במין במינו נמי שאין הטעם ניכר מ"מ הא טעים טעמא דאיסורא אבל יבש ביבש דליכא תערובת טעמים ברובא בטיל והיינו דפרכינן עלה דמתני' דגיד הנשה שנתבשל בין הגידין וליבטיל ברובא כלומר רובא ממש דאי משום פליטתו הא תנן והרוטב בנותן טעם הילכך כיון שאין ברוטב בנותן טעם הוה ליה גיד בין הגידין יבש ביבש דאפילו מדרבנן חד בתרי בטיל

8. רא"ש חולין ז:לז "ומדרבנן החמירו במין במינו" עד "וגם נמי לא דמי"

ומדרבנן החמירו במין במינו היכא שנתבשל יחד קודם שנודע תערובתו ולא נקרא עדיין עליו שם היתר להצריכו ששים אף על גב דלא יהיב טעמא גזירה אטו מין בשאינו מינו. אבל מין ומינו בדבר יבש ונודע תערובתו נעשה היתר גמור ואפילו מדרבנן לא אצרכוה ששים כיון דאף אם נתבשל לא יהיב טעמא

9. רמב"ם הל' מאכ"א טו:ג-ההלכה ג

כיצד הוא ממשו כגון שהיה מן החלב כזית בכל שלש ביצים מן התערובת, אם אכל מן הגריסין האלו כשלש ביצים הואיל ויש בהן כזית מן החלב לוקה שהרי טעם האיסור וממשו קיים, אכל פחות משלש ביצים מכין אותו מכת מרדות מדבריהם, וכן אם לא היה בתערובת כזית בכל שלש ביצים אף על פי שיש בהן טעם חלב ואכל כל הקדירה אינו לוקה אלא מכת מרדות

הלכה ד

נפל חלב כליות לחלב האליה ונמוח הכל, אם היה חלב האליה כשנים בחלב הכליות הרי הכל מותר מן התורה, אפילו חתיכת נבלה שנתערבה בשתי חתיכות של שחוטה הכל מותר מן התורה, אבל מדברי סופרים הכל אסור עד שיאבד דבר האסור מעצם מיעוטו ולא יהיה דבר חשוב שעינו עומדת כמו שיתבאר

הלכה ה

ובכמה יתערב דבר האסור ויאבד בעוצם מיעוטו, כשיעור שנתנו בו חכמים, יש דבר ששיעורו בששים, ויש ששיעורו במאה, ויש ששיעורו במאתים

10. תוס' חולין צח. ד"ה בביצת "ונראה דטמאה" עד סוף התוס'

ונראה דטמאה שהיא קלופה אפשר דאסורה ובירושלמי גבי גיעולי ביצים משמע דיש חילוק בין קלופות לשאין קלופות ושמא לענין זה נמי יש חילוק והא דלא משני הכא הא בקלופה הא בשאינה קלופה משום דסתם ביצים מבשלים אותן בקליפתן

11. חולין צח. "אמר רב שמן בר אבא" עד "ההוא דאתא לקמיה דר"ג בר רבי"

אמר רב שמן בר אבא, אמר רב אידי בר אידי בר גרשם, אמר לוי בר פרטא, אמר רבי נחום אמר רבי ביריים משום זקן אחד ורבי יעקב שמיה, דבי נשיאה אמרו: ביצה, בס' - אסורה, בס' ואחת - מותרת. אמר רבי זירא לרב שמן בר אבא: ראה שאתה מטיל בה גבול היתר, שהרי שני גדולי הדור לא פירשו את הדבר: רבי יעקב בר אידי ורבי שמואל בר נחמני, תרוייהו משמיה דרבי יהושע בן לוי אמרי: ביצה, בס' - אסורה, בס' ואחת - מותרת; ואיבעיא להו: בס' ואחת, בהדי דידה, או דילמא לבר מינה? ולא פשיט, ומר פשיט לה מפשט! אתמר, אמר רבי חלבו אמר רב הונא: ביצה, בס' והיא - אסורה, בס' ואחת והיא - מותרת

12. רשב"א חולין צח. ד"ה איתמר אמר רבי חלבו

איתמר אמר ר' חלבו אר"ה ביצה בס' והיא אסורה בששים ואחת והיא מותרת, רבינו אלפסי ז"ל פסק כי הא דרבי חלבו, והקשה עליו הראב"ד ז"ל מדפסק ההיא דר"נ דלעיל דאמר גיד בס' ואין גיד מן המנין, ובביצה פסק בס' והיא אסורה, ואין אנו יודעין מאיזה טעם פסק בזה בששים והיא ובזו בששים ואחת והיא, ויש מתרצים שמפני חשיבותה של ביצה החמירו בה להוסיף אחת כשיעורה, ואינו מחוור כלל כי לא באנו כאן לבטל את הביצה בעצמה אלא פליטתה דכולה שמעתין בהכי קא מיירי, ובביצת אפרוח וא"נ בטמאה קלופה וכדעת הירושלמי ופליטתה אינו דבר חשוב, ואפילו תפרש בבטול הביצה בעצמה וכגון שנטרפו בקערה, כיון שנטרפה בטל חשיבותה כדאמרינן (ערלה פ"ג) באגוזי פרך וברמוני באדן, כנ"ל, והרמב"ם ז"ל כתב מפני שהיא בריה בפני עצמה עשו בה היכר והוסיפו בשיעורה, כלומר שיש בה אפרוח שהוא בריה שלמה, וכ"כ אבל אם נתערבה ביצת עוף טמא או ביצת טריפה עם ביצים אחרים שיעורן בס', כלומר בשטרפן אלו עם אלו, וגם זה אינו מחוור בעיני ומן הטעם שכתבתי דפליטת הבריה בטלה היא בששים כשאר האיסורין, והרמב"ן ז"ל כתב די"ל דלפי שיש בבצים גדולים וקטנים והבא לבטל ביצה אינו משגיח עליה לראות אם זו וכולן שוות ממש לפיכך הוסיפו אחת ולא הצריכו לשער (על) כל אחת ואחת, ע"כ